

Nr 8

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om försäljning av alkoholfria drycker, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 29 oktober 1954 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 6, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om försäljning av alkoholfria drycker.

Rörande författningsförslagets lydelse tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (s. 2—4).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll må här anföras följande.

I propositionen framlägges förslag till ändrad lagstiftning om försäljning av alkoholfria drycker. Det nuvarande tillstånds- och anmälningstvånget vid utskänkning av sådana drycker och den därmed förbundna prövningen av innehavarens lämplighet föreslås i huvudsak slojade. Utminuterung och utskänkning av alkoholfria drycker skall enligt förslaget i princip vara tillåten under samma villkor som gäller för drivande av handel i allmänhet. Vidare förordas att den särskilda besiktning av vissa enklare utskänkningslokaler, som kvarstår efter 1954 års ändringar i gällande förordning, skall bortfalla. Missförhållanden i samband med alkoholfria serveringar skall enligt förslaget motverkas genom effektiviserade bestämmelser om övervakning och ingripanden. Förslaget innebär i övrigt åtskilliga förenklingar och har utarbetats i viss anslutning till de vid 1954 års riksdag antagna förordningarna om försäljning av rusdrycker och öl. De nya bestämmelserna föreslås skola träda i kraft den 1 oktober 1955.

Till utskottets behandling har överlämnats de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 132 av herr *Englund* m. fl. och II: 181 av herr *Hammar* m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte avslå förevärande proposition.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet hänvisa till motionen I: 132.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Inom ramen för de vid 1954 års riksdag beslutade reformerna inom nykterhetspolitiken har en ny lagstiftning om försäljning av alkoholhaltiga drycker antagits. Huvudförfattningarna på området, rusdrycksförsäljnings-

förordningen den 26 maj 1954 (nr 521) och ölförsäljningsförordningen av samma dag (nr 522), träder i kraft den 1 oktober 1955. I anslutning till denna lagstiftning genomfördes även vissa ändringar i förordningen den 8 maj 1925 (nr 119) angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförliga drycker (Aff). Ändringarna, som upptogs i en den 26 maj 1954 (nr 523) utfärdad författning, inskränkte sig till vad som omedelbart föranleddes av den nya försäljningslagstiftningen, medan huvudprinciperna i Aff lämnades orubbade.

Med skrivelse den 8 juli 1954 har *kontrollstyrelsen* överlämnat en av *t. f. byrådirektören A. O. Hillbo* på styrelsens uppdrag utarbetad promemoria med förslag till revision av lagstiftningen rörande försäljning av alkoholfria drycker (stencilerad). Vid promemorian, som upprättats i samråd med styrelsen, har fogats förslag till ny förordning om försäljning av alkoholfria drycker. Förslaget innebär i huvudsak att nu gällande regler om förprovning av tilltänkt utskänkning av alkoholfria drycker borttas samt att myndigheternas befogenheter och skyldigheter att ingripa mot missförhållanden ökas.

Över promemorian har efter remiss *yttranden* avgivits av överbefälhavaren, statens organisationsnämnd, näringsrättsutredningen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Jämtlands och Västernorrlands län, länsnykterhetsnämnderna i Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Svenska nykterhetsvårdsförbundet, Sveriges nykterhetsvänners landsförbund, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges kaférestauratörers riksförbund. Överståthållarämbetet har vid sitt yttrande fogat yttranden från Stockholms stads nykterhetsnämnd samt polismästaren, t. f. ordningspolisintendenten och distriktpolis-kommissarierna i Stockholm. Länsstyrelsen i Stockholms län har bifogat yttranden från stadsfiskalen i Sundbyberg och landsfiskalen-polischefen i Solna distrikt. Vid yttrandet från länsstyrelsen i Malmöhus län har fogats yttranden från förste provinsialläkaren i länet, poliskammaren och nykterhetsnämnden i Malmö, förste stadsläkaren i Hälsingborg samt Skånes handelskammare. Slutligen har länsstyrelsen i Västernorrlands län översänt yttranden från länsnykterhetsnämnden i länet, poliskammaren och nykterhetsnämnden i Sundsvall samt nykterhetsnämnden i Själevads kommun.

I några yttranden har betänkligheter anförts mot att slopa förprovningen av ifrågasatt utskänkning av alkoholfria drycker. De allra flesta remissorganen har emellertid helt eller i allt väsentligt tillstyrkt det inom kontrollstyrelsen upprättade förslaget.

Särskilda av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga har den 22 juli 1954 avlämnat utredning och förslag angående åtgärder för att främja ett alkoholfritt umgängesliv (stencilerad). Jämväl detta förslag har remissbehandlats. Nu förevarande proposition behandlar emellertid endast den fråga, som aktualiserats genom den av kontrollstyrelsen överlämnade promemorian.

Rörande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Gällande bestämmelser m. m., s 6—15.

Kontrollstyrelsens promemoria, s. 15—19.

Yttranden över promemorian, s. 19—24.

Departementschefen, s. 25—31.

Utskottet. I förevarande proposition har förslag framlagts till förordning om försäljning av alkoholfria drycker avsedd att ersätta den nu gällande förordningen i ämnet av den 8 maj 1925. Förslaget grundas på en inom kontrollstyrelsen upprättad promemoria, som remissbehandlats. Den huvudsakliga motiveringen för förslaget kan sägas vara, att försäljningen av alkoholfria drycker, som i vad avser utskänkning är underkastad tämligen ingripande reglering, ansetts böra anpassas till den friare ordning för utskänkning av rusdrycker och öl som genomfördes vid 1954 års riksdag.

Det må erinras om att som ett led i nykterhetspolitiken försäljningen av de alkoholfria dryckerna varit underkastad särskild reglering sedan år 1905. Ursprungligen erfordrades för utskänkning av sådana drycker i regel endast anmälan i viss ordning; tillstånd krävdes blott på given anledning i speciella fall. Genomförandet av den nuvarande förordningen i ämnet, som får ses mot bakgrunden av den då nyligen införda restriktiva alkohollagstiftningen samt vissa missförhållanden på de s. k. nykterhetskaféerna, innebar väsentliga skärpningar med bl. a. vidgat tillståndstvång, prövning av innehavarens kvalifikationer och besiktningstvång. Förordningen har sedermera vid upprepade tillfällen ändrats, senast vid 1954 års riksdag, då sådana ändringar vidtogs som ägde omedelbart samband med de nya reglerna om försäljning av rusdrycker och öl. Någon omprövning av lagstiftningens principer kom vid detta tillfälle sålunda icke till stånd. En redogörelse för det huvudsakliga innehållet i förordningen samt tillämpningen av densamma lämnas i propositionen, till vilken utskottet får hänvisa.

Enligt det föreliggande förslaget skall nuvarande tillstånds- och anmälningstvång samt den därtill anknutna lämplighetsprövningen av vederbörandes personliga kvalifikationer i huvudsak slopas. Utskänkning av alkoholfria drycker skall sålunda i regel få bedrivas på samma villkor som gäller för utövande av handel i allmänhet. Endast i vissa fall av konstaterade missförhållanden skall tillståndstvång alltjämt gälla. Sålunda skall person, som förbjudits utskänka alkoholfria drycker, utverka särskilt tillstånd när han första gången ånyo vill bedriva sådan utskänkning. Detsamma gäller för den som på grund av missförhållanden gått förlustig rätt till utskänkning av rusdrycker eller öl. Besiktningstvånget, som nu kvarstår endast i de fåtal fall lokalen ej godkänts av hälsovårdsnämnd, föreslås skola helt avskaffas med hänsyn till att i dessa fall lokalerna ändock står under hälsovårdsnämndens kontroll. Den sålunda förordade liberaliseringen av

villkoren för utövandet av utskänkningsrörelse av förevarande slag föreslås skola kompletteras med bestämmelser innebärande i förhållande till nuvarande regler vidgade möjligheter till övervakning från myndigheternas sida samt ingripanden vid missförhållanden. Övervakningen av försäljning av alkoholfria drycker skall tillkomma, förutom länsstyrelsen och polismyndigheten, även länsnykterhetsnämnd och kommunal nykterhetsnämnd. Rätt till ingripande skall föreligga — förutom vid brott mot förordningen eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter — om utskänkningsrörelse icke fyller skäligena krav i fråga om ordning, nykterhet och trevnad. De åtgärder, som i förevarande avseende kan komma i fråga, är varning, utskänkningsförbud eller särskilda utskänkningsföreskrifter och föreslås skola förbehållas länsstyrelsen. Polismyndigheten skall dock äga rätt i särskilda fall att meddela provisoriskt utskänkningsförbud i avvaktan å länsstyrelsens vidare förordnande.

I de föreliggande likalydande motionerna I: 132 och II: 181 har yrkats avslag på propositionen. Motionärerna åberopar till stöd härför den kritik — redovisad i propositionen — som vid remissbehandlingen av kontrollstyrelsens förslag framförts från Sveriges nykterhetsvänners landsförbund samt från länsstyrelsen i Västernorrlands län. Denna kritik går bl. a. ut på att nuvarande reglering visat sig vara en tillfredsställande anordning för att avhålla olämpliga personer från att bedriva alkoholfri servering och att ändringarna i alkohollagstiftningen icke hade sådan innebörd, att man av principiella skäl vore nödsakad att övergå till fri handel med alkoholfria drycker.

Utskottet finner för sin del i likhet med departementschefen och flertalet remissinstanser principen för den föreslagna revisionen på förevarande område bärande. Det kan således enligt utskottets mening icke vara en lämplig anordning att bibehålla en tämligen ingripande reglering av utskänkningsen av alkoholfria drycker samtidigt som man väsentligt lättat på det restriktiva försäljningssystemet för rusdrycker och öl. Vål synes icke kunna bestridas att den nu tillämpade ordningen i fråga om handeln med alkoholfria drycker verkar i viss mån avhållande på därför mindre lämpliga personer att inlåta sig på utskänkningsrörelse av ifrågavarande slag. Betydelsen av denna avhållande verkan synes dock icke böra överskattas och det bör, såsom ock anmärkts i propositionen, icke förbises att även andra omständigheter verkar i samma riktning. Vidare torde enligt utskottets mening den föreslagna effektiviseringen av reglerna om övervakning och ingripanden från myndigheternas sida vara ägnad att på ett fullt tillfredsställande sätt motverka tendenser till missförhållanden i samband med servering av alkoholfria drycker. Utskottet finner sig fördenskull kunna biträda propositionsförslaget och avstyrker i enlighet härmed det motionsvis framförda yrkandet om avslag på propositionen.

Beträffande bestämmelsernas närmare utformning har dessa förenklats på åtskilliga punkter i förhållande till nuvarande regler samt i viss omfattning anslutits till den nya försäljningslagstiftningen för rusdrycker och öl.

Utskottet har vid sin granskning av förslaget icke funnit anledning till erinringar beträffande de föreslagna författningsbestämmelsernas närmare innehåll.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 6 samt med avslag å de likalydande motionerna I: 132 av herr Englund m. fl. och II: 181 av herr Hammar m. fl., antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om försäljning av alkoholfria drycker.

Stockholm den 15 februari 1955

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande: se under betänkandet nr 7